

Іванова // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. – 2015. – № 1. – С. 3-7.

3. Коледенко А.О. Комунікативна культура як чинник професіоналізму державних службовців / А.О. Коледенко // Вісник Східноукр. націон. ун-ту імені В.Даля. – 2007. – Част. 2. – № 3(109). – URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/VSUNU/2012_14_1/Koledenko.pdf.

4. Комунікативна компетентність державних службовців яка елемент модернізації системи державної служби / Івано-Франківський центр науки, інновацій та інформатизації – Івано-Франківськ: 2012. – 154 с.

5. Оболенський О.Ю. Державна служба / О.Ю. Оболенський – К.: КНЕУ, 2006. – 472 с.

6. Олександренко К.В. Психолого-педагогічні умови і фактори, що забезпечують розвиток іншомовної комунікативної компетентності майбутнього фахівця / К.В. Олександренко // Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / Ін-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – К.: [б.в.], 2008. – Т. 10.– Ч. 5.– С. 438-445.

7. Солодовникова Ю.Ю. Формирование иноязычной коммуникативной компетентности как условие совершенствования профессиональной подготовки специалиста социальной работы : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук спец. 13.00.08 „Теория и методика профессионального образования” / Ю.Ю. Солодовникова. – Курск, 2009. – 28 с.

УДК 355.58

*Юрченко В.О., к.т.н., доцент,
Пруський А.В., к.т.н., доцент,
Соколовський І.П.*

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Стаття висвітлює проблеми з організації підготовки та підвищення кваліфікації фахівців з питань цивільного захисту та надає пропозиції щодо вирішення цього питання.

Ключові слова: організація, підготовка, кваліфікація, кадри, цивільний захист.

Постановка проблеми. Верховна Рада України прийняла за основу проект Закону „Про внесення змін до Закону України „Про вищу освіту”. Внесені зміни передбачають звільнити вищі навчальні заклади (далі – ВНЗ) від повноважень з працевлаштування випускників, які навчались за рахунок держави або місцевих органів влади (за винятком – військових та медичних ВНЗ).

Тобто, ВНЗ не будуть здійснювати розподіл випускників і не відповідають за подальше працевлаштування своїх випускників.

Виклад основного матеріалу. Норма, що закладена Міжнародною організацією праці (далі – МОП) та конвенції МОП № 29 „Про примусову та обов’язкову працю”, „Про відміні примусової праці”, ратифіковані Україною, зобов’язують відмінити примусову та обов’язкову працю та не здійснювати ніякі форми мобілізації робочої сили для потреб економічного розвитку.

Розмір загальних коштів в 2016 році, що держава виділила Міністерству освіти

та науки (далі – МОН) на підготовку фахівців становить 11,4 млрд.грн., Міністерству збройних сил (далі – МЗС) – 1,9 млрд.грн., Міністерству внутрішніх справ (далі – МВС) – 739 млн.грн., медичним ВНЗ – 800 млн.грн.

У теперішніх умовах метою абсолютної більшості випускників є працевлаштування у крупну українську або зарубіжну компанію, відкриття власного бізнесу або виїзд за кордон для пошуку роботи, яка добре оплачується.

У разі реалізації безвізового режиму з європейським союзом (далі – ЄС) відтік українців за кордон зросте багатократно, і плодами праці українських педагогів будуть користуватися інші країни.

Проблема підготовки фахівців з питань цивільного захисту (далі – ЦЗ) в нашій державі на теперішній час полягає в наступному:

за державні кошти навчаються та кожний рік випускаються в середньому 80-100 фахівців з питань ЦЗ у ВНЗ Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України), що є недостатньою з урахуванням обсягів завдань, які стоять перед ДСНС України в умовах складної техногенної, цивільної безпеки та викликів часу;

відтік молодих спеціалістів зі структурних підрозділів МОН, МЗС, МВС, в тому числі і ДСНС України, на теперішній час після закінчення першого контракту (3-5 років) становить близько 30-40 %, а за умови прийняття вищезгаданого Закону він збільшиться у рази;

оплата праці за контрактом молодих спеціалістів не є такою, яка б влаштувала їх;

відсутність системи підготовки фахівців для підрозділів з питань ЦЗ центральних та місцевих органів виконавчої влади (далі – ЦіМОВВ).

Аналіз питання підготовки фахівців з питань ЦЗ для структур центральних та місцевих органів влади показує, що така „підготовка” відбувається шляхом стажування кандидата на посаду протягом одного-двох тижнів на робочому місці після прийому його на роботу у відповідний підрозділ ЦЗ. Тобто, підготовки як такої, фахівців на посади штатних працівників з питань ЦЗ не відбувається взагалі.

Питання вирішення даної проблеми полягає в наступному:

збільшення обсягів державних коштів на підготовку фахівців з питань ЦЗ;

збільшення розміру оплати праці дуже важливих для держави кадрів – фахівців у сфері ЦЗ;

підготовку фахівців для підрозділів з питань ЦЗ ЦіМОВВ) здійснювати у ВНЗ ДСНС України із залученням молодих спеціалістів інших галузей. Підготовку здійснювати за стандартами вищої освіти щодо підготовки кадрів в галузі „Цивільна безпека” освітньо-кваліфікаційного рівня „магістр” на базі освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст”, „бакалавр” (заочна форма навчання) відповідно до [4], а саме: працівників органів управління та підрозділів ДСНС України (у тому числі із неатестованого складу), а також працівників інших міністерств і відомств, що мають повну вищу освіту (диплом спеціаліста або магістра) з будь-якого напрямку підготовки, у тому числі і в галузі гуманітарних наук. Навчання здійснювати за державні кошти та кошти місцевих органів виконавчої влади.

Підвищення кваліфікації керівників і штатних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання – це систематичне удосконалення, розширення та оновлення знань, умінь і професійних навичок фахівців у сфері ЦЗ.

Підвищувати кваліфікацію необхідно дипломованим спеціалістам, які вже мають базові знання у даній галузі через кожні п'ять років після отримання диплома фахівця з питань ЦЗ та призначення на відповідну посаду, враховуючи зміст існуючих нормативних документів, а саме:

до частини третьої статті 17 Кодексу цивільного захисту України центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту „проводить підготовку органів управління функціональних і територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту та їх ланок” та до частини шостої статті 91 Кодексу цивільного захисту України „Порядок здійснення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, перелік осіб, які його проходять, та план комплектування з навчання зазначених осіб затверджуються Кабінетом Міністрів України”;

до частини третьої статті 92 Кодексу цивільного захисту України „Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту визначається Кабінетом Міністрів України”.

А також вимоги існуючих нормативних документів, а саме:

1. ПКМУ від 23 жовтня 2013 р. № 819 „Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту” визначається порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту (крім фахівців штатних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту центральних та місцевих органів виконавчої влади, суб'єктів господарювання).

2. ПКМУ від 26 червня 2013 р. № 443 „Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту“ визначає механізм підготовки до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації (далі – підготовка), центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування (далі – органи управління) та сил цивільного захисту – не визначає порядок здійснення навчання фахівців штатних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту центральних та місцевих органів виконавчої влади, суб'єктів господарювання у відповідності до навчальних професійних програм, як це встановлено нормативними документами МОН України.

Тобто, для фахівців штатних структурних підрозділах з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання ЄДСЦЗ виконують свої посадові обов'язки більше 100 (ста) тисяч фахівців – не започаткована система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації в сфері цивільного захисту.

Отже, організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців структурних підрозділів з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання ЄДСЦЗ не визначена ніяким нормативним документом.

Як результат такого стану – навчання з питань цивільного захисту вказаної категорії фахівців не здійснюється, а їхній професійний рівень не дає змоги виконувати важливі завдання у сфері цивільного захисту з високою якістю.

Для вирішення цієї проблеми пропонується розробити:

а) проект постанови Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку

проведення навчання фахівців структурних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання” (або внести зміни до ПКМУ № 819), який визначить:

1. Порядок обов'язкового залучення фахівців з питань цивільного захисту до навчання за професійною програмою навчання у сфері цивільного захисту та відповідальність керівників центральних, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання за забезпечення навчання.

2. Перелік категорій фахівців структурних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання та періодичність проходження навчання.

3. Порядок формування навчальних груп.

4. Порядок здійснення фінансування відповідних категорій слухачів.

5. Посадові особи, які уповноважені здійснювати контроль за дотриманням періодичності проходження навчання фахівцями з питань цивільного захисту;

б) проект наказу МВС України „Про затвердження Положення про підвищення кваліфікації фахівців структурних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання, який визначить:

1. Порядок організації навчального процесу щодо підвищення кваліфікації фахівців структурних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання у відповідності до вимог Законів України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, „Про наукову і науково-технічну діяльність”.

2. Мету та основні завдання навчання працівників є вдосконалення професійної (фахової) підготовки особи шляхом поглиблення і розширення її професійних (фахових) знань, умінь і навичок, набуття особою досвіду виконання додаткових завдань та в межах посадових обов'язків.

3. Відповідальність галузевого навчального закладу за організацію та якість навчання вказаної категорії слухачів.

4. Порядок укладення договорів про здійснення навчання між закладом-замовником та ІДУЦЗ.

5. Види, форми та зміст навчання.

6. Порядок здійснення підсумкового контролю за результатами навчання та видачі документа слухачам про отримання знань;

в) проект „Професійної програми підвищення кваліфікації фахівців структурних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання” надає особі можливість вдосконалення професійної підготовки шляхом поглиблення і розширення її фахових знань, умінь і навичок, набути досвіду виконання додаткових завдань межах посадових обов'язків, а саме щодо:

1) здійснення функцій постійно діючого органу управління цивільного захисту;

2) забезпечення підготовки, скликання та проведення засідань, а також контролю за виконанням рішень комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, здійснення функцій робочого органу (секретаріату) такої комісії;

3) забезпечення готовності органів управління та сил цивільного захисту до дій за призначенням;

4) розроблення та подання на затвердження планів у сфері цивільного захисту,

здійснення контролю за їх виконанням;

5) розроблення проектів програм у сфері цивільного захисту, порядку надання цих програм у встановленому порядку на затвердження, забезпечення моніторингу їх реалізації;

6) організація та проведення моніторингу надзвичайних ситуацій, здійснення прогнозування імовірності їх виникнення та визначення показників ризику;

7) забезпечення створення і належного функціонування систем оповіщення цивільного захисту;

8) забезпечення здійснення оповіщення та інформування населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій;

9) підготовки пропозицій щодо утворення аварійно-рятувальних служб, здійснення контролю за їх готовністю до дій за призначенням;

10) здійснення методичного керівництва щодо утворення та функціонування спеціалізованих служб цивільного захисту та формувань цивільного захисту, здійснення контролю за їх готовністю до дій за призначенням;

11) надання методичної допомоги органам з евакуації щодо організації проведення евакуації та підготовки районів для розміщення евакуйованого населення і його життєзабезпечення, а також зберігання матеріальних і культурних цінностей;

12) організації навчання з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки посадових осіб центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, суб'єктів господарювання;

13) організації підготовки органів управління та сил цивільного захисту до дій за призначенням;

14) координації діяльності територіальних курсів, навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, погодження робочих навчальних програм з функціонального навчання у сфері цивільного захисту;

15) здійснення контролю за проведенням практичної підготовки на підприємствах, в установах та організаціях шляхом узагальнення звітів про проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту;

16) здійснення заходів радіаційного, хімічного, біологічного, медичного захисту населення та інженерного захисту територій від наслідків надзвичайних ситуацій;

17) підготовки пропозицій щодо віднесення міст до груп цивільного захисту для подання їх ДСНС України;

18) підготовки пропозицій щодо віднесення суб'єктів господарювання до категорії цивільного захисту та надання їх переліку на затвердження у встановленому порядку;

19) визначення потреби та організація завчасного накопичення і підтримання у постійній готовності засобів індивідуального захисту для населення, яке проживає у прогнозованих зонах хімічного забруднення і зонах спостереження суб'єктів господарювання радіаційної небезпеки I і II категорій, та формувань цивільного захисту, а також приладів дозиметричного і хімічного контролю та розвідки;

20) організації та здійснення заходів з питань створення, збереження і використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

21) організації виконання вимог законодавства щодо створення, використання, утримання та реконструкції фонду захисних споруд цивільного захисту;

22) визначення потреби фонду захисних споруд цивільного захисту,

планування та організація роботи з дообладнання або спорудження в особливий період підвальних та інших заглиблених приміщень для укриття населення, організація його укриття;

23) підготовки рішень про подальше використання захисних споруд цивільного захисту державної та комунальної власності;

24) організації обліку фонду захисних споруд цивільного захисту;

25) організації проведення технічної інвентаризації захисних споруд цивільного захисту, виключення їх, за погодженням із ДСНС України, з фонду таких споруд;

26) надання на запити замовників вихідних даних та вимог до завдань на розробку розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту у складі містобудівної документації та участь у підготовці вихідних даних для розробки розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту у проектній документації;

27) підтримання у готовності пунктів управління місцевої державної адміністрації, забезпечення їх обладнання засобами управління, організація оперативно-чергової служби в цілодобовому режимі;

28) розроблення та вжиття заходів щодо забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання, що продовжують свою діяльність в особливий період;

29) виконання, у межах визначених повноважень, функції з управління майном, що передано до сфери його управління;

30) виконання своїх функцій у режимі підвищеної готовності;

31) виконання своїх функцій у режимі надзвичайної ситуації;

32) виконання своїх функцій у режимі надзвичайного стану.

Висновок.

Реалізація наданих пропозицій надасть змогу вирішити питання державної ваги – здійснити якісну підготовку фахівців з питань цивільного захисту для єдиної державної системи цивільного захисту.

Список використаних джерел

1. Кодекс цивільного захисту України від 2.10.2012 року № 5403-VI.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 „Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти”.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 „Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти”.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 р. № 819 „Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту”.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 443 „Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту”.
6. Наказ МОН України від 15 жовтня 2015 р. № 1085 „Про затвердження умов прийому на навчання до ВНЗ України у 2016 році”.
7. Наказ ДСНС України від 10 липня 2015 р. № 372 „Про затвердження обсягів державного замовлення на підготовку фахівців та науково-педагогічних кадрів, на підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації (функціональне навчання) кадрів для навчальних закладів цивільного захисту у 2015 році”.